

BÂKÎ'NİN PERVANE BEY MECMUASI'NDA YER ALAN YAYIMLANMAMIŞ GAZELLERİ

*Savaşkan Cem BAHADIR**

ÖZET

Bâkî (1526-1600), ortaya koyduğu divanı ile klasik Türk edebiyatının mihenk taşlarından biri haline gelmiştir. Şöhreti daha o hayattayken İran, Irak, Azerbaycan ve Hint saraylarına ulaşmıştır. Hayali Bey'in ölümünün ardından devrin "sultânü's-şu'arâsı" olmuş ve başta divanı olmak üzere çeşitli eserler vermiştir. Bâkî, divanını hayattayken tertip etmiş olmasına rağmen ona ait bazı şiirler farklı divan nüshalarında ya da şiir mecmuaları içinde yer almıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak da bazı şiirler, Bâkî Divanı yayıma hazırlanırken ulaşılamayacak nüshalar veya mecmualar içinde kalmış ve Bâkî Divanı'na eklenememiştir. Bâkî Divanı'nın Türkiye ve Avrupa kütüphanelerinde yüzü aşkın yazma nüshası mevcuttur. Bâkî Divanı'nın bugüne kadar üç baskısı yapılmıştır. Bu çalışmalar Rudolf Dvorak, Sadettin Nüzhet Ergun ve Sabahattin Küçük tarafından hazırlanmıştır.

Hazırlanan çalışmaya konu olan ve Bâkî'ye ait olup yayımlanmış divanında yer almayan şiirler Pervâne b. Abdullah tarafından 1560 yılında derlenen ve Pervane Bey Mecmuası olarak bilinen Mecmûa'tü'n-Nezâ'ir isimli nazire mecmuasında yer almaktadır. Pervane Bey Mecmuası 627 varaktan müteşekkil çok hacimli bir eserdir. Hazırlanan çalışmada eser üzerinde Marmara Üniversitesi'nde 2001 yılından 2006 yılına kadar yapılan toplam 23 adet yüksek lisans tezi taranmıştır. Bu tarama sonucunda Bâkî'ye ait 28 gazelin yayımlanan divanında olmadığı tespit edilmiştir. Bu gazeller yeniden okunarak -varsa- hatalar, eksiklikler düzeltilmiş ve Bâkî'nin yayımlanmamış şiirlerini içeren makalelerle de karşılaştırılması yapılarak ilim âlemine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bâkî, Klasik Edebiyat, Divan, Nazire Mecmuası, Yayınlanmamış Gazel.

BÂKÎ'S UNPUBLISHED GHAZALS IN THE MACMUA OF PERVANE BEY

ABSTRACT

Bâkî (1526-1600), has become one of the cornerstones of classical Turkish literature with his Divan. His reputation was spread around Iran, Iraq, Azerbaijan and the Indian palaces. After the death of Hayali Bey he became "sultan of the Anatolian poets" and he wrote some works. Although Bâkî arrange his Divan while he was alive some of his

* Okt. Dr. İstanbul Üniversitesi, El-mek: sacemb@istanbul.edu.tr

poems can be find in different copy of his divan or nazeerah macmuas. As a natural result some of Bâkî's poems couldn't take place in his Divan while it was publishing. Bâkî's Divan has more than hundreds of copy in library both in Turkey and Europe. Bâkî's Divan has been published three time. These works are prepared by Rudolf Dvorak, Sadettin Nüzhet Ergun and Sabahattin Küçük.

The subject of this study is including the poems of Bâkî which don't included his published Divan. These poems are in a nazeerah macmua called the Macmua of Pervane Bey (Mecmûa'tû'n- Nezâ'ir). This macmua is compiled by Pervâne b. Abdullah in 1560. The Macmua of Pervane Bey composed of 627 pages and it is bulky. In this work we research 23 master thesis. These theses are prepared in Marmara University from 2001 until 2006. After this analysis we reveal 28 unpublished ghazel which are belong to Bâkî. These ghazals are compare with the other article include unpublished ghazals of Bâkî. These ghazals redacted and come into use of science world.

Key Words: Bâkî, Classic Literature, Divan, Nazeerah Macmua, Unknown Ghazals.

GİRİŞ

Bâkî, klasik edebiyatın vazgeçilmez şairlerinden biri olduğunu Hayali Bey'in ölümünün ardından aldığı "sultânü's-şu'arâ" unvanıyla ispat etmiştir. Klasik edebiyat çalışmaları içinde Bâkî ve şiirleriyle ilgili araştırmaların ve yapılan tezlerin¹ çokluğu onun klasik şiirdeki etkisini göstermesi açısından önemlidir. Türkiye ve Avrupa kütüphanelerindeki yazma nüshaları 100'ü bulan Bâkî Divanı'nın bugüne kadar üç baskısı yapılmıştır. Bunlardan ilki Rudolf Dvorak tarafından yayımlanan "Bâkî's Dîwân-Ghazalijjât", C. I, Leiden 1908, C. II, Leiden 1911 tarihli ve 666 sayfalık çalışmadır. İkincisi Sadettin Nüzhet Ergun tarafından hazırlanan "Bâkî Hayatı ve Şiirleri", Cilt 1,

¹Bâkî Divanı ile ilgili yapılan tezlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Sabahat Deniz, 16. Yüzyıl Bazı Divan Şairlerinin Türkçe Divanlarında Kozmik Unsurlar (Bâkî-Fuzuli-Hayali Beğ-Nev'i-Yahya Beğ), Marmara Üniv. Türkiyat Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1992; Veysel Yıldırım Bâkî Divanı'nda Siyasi ve Askeri Unsurlar, Fırat Üniv. S.B.Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1996; Bilal Akçaat, Bâkî Divanı'nın Dil ve Üslup Bakımından Tahlili, Çukurova Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000; Zehra Koçak Aslan, Bâkî Divanı'nda Sevgili ve Sevgiliye Ait Fiziki Unsurlar, Marmara Üniv. Türkiyat Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001; Zülküf Kılıç, Bâkî Divanı'nda Ses ve Seslenme Esasına Dayanan Sanatlar, Fırat Üniv. S.B.Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001; Mehmet Yıldırım, Bâkî Divanı'nda Anlam Sanatları, Fırat Üniv. S.B.Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002; Şadiye Akyol, Bâkî Divanı'ndaki Soyut Kavramların Tahlili, İstanbul Üniv. S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002; Murat Keklik, Bâkî'nin Gazellerinde Anlam Çerçevesi, Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006; Melike Vurgun, Bâkî Divanı'nda Söz Varlığı, Ege Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006; Günay İnci, Bâkî'nin Gazellerinde Teşbih, Anadolu Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007; Murat Erdoğan, Bâkî Divanı'nda Bitkiler ve Çiçekler, Fırat Üniv. S.B.Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007; Furkan Öztürk, Bâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük], Ankara Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007; Gül Gültekin, Bâkî Divanı'ndaki Kelime Grupları ve Söz Varlığı, Sakarya Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008; İsmail Soyyiğit, Bâkî'nin Kasidelerinde Edebi Tasvirler, İstanbul Üniv. S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008; Esmâ Şahin, Bâkî Divanı'na Göre 16. Yüzyıl Osmanlı Toplum Hayatı, İstanbul Üniv. S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011; Abdülbaki Çarhoğlu, Bâkî'nin Gazellerinde Sosyal Hayatın İzleri, Dumlupınar Üniv., S.B. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011; Emre Töre, Bâkî'nin Gazellerinin Estetik Çözümlemesi ve Eğitim Sürecinde Kullanımı, Dokuz Eylül Üniv., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/1 Winter 2013

Sühulet Yurdu Yayınları, İstanbul, 1935 tarihli çalışmadır. Üçüncü ve son çalışma Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan; “Bâkî Dîvânı” (Tenkitli Basım), TDK Yayınları, Ankara, 1994 tarihli, 472 sayfalık çalışmadır. Divanın tenkitli baskısı toplam yirmiye yakın nüshanın karşılaştırılmasıyla Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan bu son çalışmadır.

Klasik edebiyat şairlerinin şiirleri, divanlarının çok bilinen nüshaları dışında, farklı nüshalarda ve nazire mecmualarında da yer alabilmektedir. Bunun neticesinde şairlere ait bazı şiirlerin yayımlanmış divanlarda yer almadığı ve eksik kaldığı görülmektedir. (Bahadır, 2012:921-947) Nazire mecmualarında bulunup yayımlanmış divanlarda yer almayan şiirlere örnek olarak M. Fatih Köksal'ın üzerinde çalıştığı Mecmâ'u'n-Nezâ'ir'deki şiirler verilebilir. Bu mecmûada Muhibbî'ye ait 68, İbn-i Kemâl'e ait 21, Cem Sultana ait 8, Zatî'ye ait 6, Hayalî Bey'e ait 4, Ahmet Paşa, Mesihî ve Kemâl-i Zerd'e ait ikişer, Meâlî ve Vasfî'ye ait birer gazelin yayımlanmış olan divanlarda bulunmadığı tespit edilmiştir (Köksal, 2010:229-267). Hatta bazı şairlere ait divanların nazire mecmuaları taranarak oluşturulduğu bilinmektedir.² Birçok şairin yayımlanmamış gazellerinin çeşitli çalışmalarla ortaya konulması da sözü edilen durumu açıklamaktadır.³ Ayrıca Bâkî üzerine yapılan çalışmalardan bir kaçı ona ait olan ve yayımlanmış divanında yer almayan gazelleri ve beyitleri içermektedir.⁴ Bahsi geçen çalışmalar gazellerin, divanlar dışında nazire mecmuaları gibi farklı eserlerde de bulunabildiğini göstermektedir. Klasik Türk şiirinin “meşk etme, egzersiz yapma üzerine kurulu”⁵ olduğu düşünülürse nazîre kültürünün ve nazîre mecmûalarının, dönemin edebiyatı içindeki rolü daha iyi anlaşılabilir. Hatta Bâkî gibi bazı şairlerin, şiirlerinin divanlarına girmeyip sadece nazire mecmûaları içinde yer almasının sebebi, şairin yazdığı ilk dönem şiirlerinin divanında bulunmasını istememesi olabilir. Pervâne Bey Mecmuası'nın 1560 yılında derlendiği düşünülürse çalışmaya konu olan şiirlerin Bâkî'nin yirmi ile otuzlu yaşları arasında yazdığı şiirler olduğu ve şairin bunları beğenmeyerek divanına almadığı düşünülebilir. Tabi ki bu çıkarım, şairin niçin bu şiirleri divanına almadığı sorusuna net bir cevap niteliği taşımamaktadır.

Nazîre mecmûaları, yukarıda değinildiği gibi sadece divanlara girmemiş şiirleri barındırmakla kalmaz. Mecmûalar günümüz araştırmacılarına daha farklı faydalar da sağlamaktadır. Bu faydaları Yaşar Aydemir şu şekilde sıralamaktadır: *Mecmûalar, içindeki şiir ve şairler ile dönemin edebî zevkini ve şairin okunurluğunu anlatırlar. Edebiyat tarihinin birinci derece kaynakları olan tezkirelerde bulunmayan birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmûalar tarihi kaynak durumundadır. Bugün üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramların, unsurların; sevgilinin güzellik unsurları gibi,*

² Mecmuaların taranması sonucunda oluşturulan divanlara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir.

Amrî Dîvanı, Mehmet Çavuşoğlu; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1979.

Helâkî Dîvanı, Mehmet Çavuşoğlu; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1982.

³ Bu konuyla ilgili bkz.:

Kadir Güler, “Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri”, s. 1037-1066 *Turkish Studies* C.5, S.1, 2010; Özer Şenödeyici, “Nâilî'nin Bilinmeyen Şiirleri ve Onlar Hakkında Bazı Mülâhazalar”, s.1925-1939, *Turkish Studies* C.7, S.1, 2012; Savaşkan Cem Bahadır, “Hayâlî Bey'in Bilinmeyen Gazelleri” s, 921-946, *Turkish Studies*, C.7, S.1, 2012.

⁴ Bu çalışmalarla ilgili olarak bkz.:

Hakan Taş, “Bâkî'nin Dîvân'da Bulunmayan Bir Gazeli ve Feyzî'nin Naziresi”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Sayı 1, Kış 2010, İstanbul, s. 181-192; Gülşah Gaye Öztürk-Fidan, “Konya Mevlana Müzesi 2095 Numarada Kayıtlı Mevlevilikle İlgili Bir Mecmuadan Hareketle Bâkî'nin Yayınlanmamış Bir Şiiri” *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 02, Yaz, İstanbul 2010, s. 95-108; Beyhan Kesik, “Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* yıl:5, Sayı:9 2012; Beyhan Kesik, “Bir Yazmadan Hareketle Bâkî'nin Yayınlanmamış Şiirleri” *Turkish Studies* 7/1 Winter 2012.

⁵ Cemal Kurnaz, “Osmanlı Şair Okulu”, *Journal of Turkish Studies*, TUBA, 27/1, Harvard, 2003.

farklı şairlerden örneklerle mecmûalarda yer almaktadır. Şairin edebî kişiliğinin tespitinde de mecmûaların katkısı büyüktür. Nazîre mecmûalarında mevcut şiirlerden şairin kimlerden etkilendiği kimlere nazîre yazdığı gibi sorulara cevap bulunmaktadır.⁶

Hazırlanan çalışmaya konu olan gazeller yukarıda bahsedildiği gibi bir nazire mecmuası içinde yer almaktadır. Bu nazire mecmuası, Pervâne Bey Mecmûası olarak da bilinen Mecmûa'tü'n-Nezâ'ir'dir⁷. Pervâne Bey Mecmûası, Pervâne b. Abdullah tarafından 1560 yılında derlenmiştir. Mecmûa, içinde 520'den fazla şairi, sekiz bine yakın şiiri barındırmaktadır⁸. Eser 14. yüzyıl sonundan yazıldığı döneme kadar yaklaşık iki buçuk asırlık bir dönemin şiir zevkini bizlere yansıtmaktadır. Bu eserin bilinen tek nüshası Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat Köşkü 406 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Oldukça hacimli olan eser 627 varaktan oluşmaktadır. Eserin baştan bir ya da iki varağı noksan durumdadır. Pervâne Bey Mecmûası; nesih hatla, altın cetveli sayfalara Mehmed b. Ramazan tarafından I. Ahmet devrinde istinsah edilmiştir. Pervâne Bey Mecmûası üzerinde Marmara Üniversitesi'nde 2001- 2006 yılları arasında 23 adet yüksek lisans tezi yapılmıştır.

Bu çalışma, Pervâne Bey Mecmûası olarak da bilinen Mecmûa'tü'n-Nezâ'ir üzerinde yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin taranması ve yeniden gözden geçirilerek eksik ve hataların tespit edilmesinin ardından hazırlanmıştır. Pervâne Bey Mecmûası içinde Bâkî'ye ait toplam 178 adet gazel tespit edilmiştir. Bahsi geçen gazellerin 150 tanesi Bâkî Divanı'nda mevcutken 28 tanesi yayımlanmış olan Bâkî Divanı'nda yer almamaktadır. Tespit edilen gazellerden 279a sayfası haşiye bölümünde yer alan gazelin⁹, Bâkî Divanı'nda 16 numaralı kasidenin ilk beş beyiti olduğu tespit edilmiş ve çalışmadan çıkartılmıştır. Bu çalışma sırasında "Nazire-i Bâkî" başlığıyla 327b sayfası haşiye bölümünde yazılı olan şiirin¹⁰ Şânî'ye ait olduğu tespit edilmiş ve çalışmadan çıkarılmıştır.

⁶ Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, V.2/3, s. 122-137, Summer, 2007.

⁷ Bu eserle ilgili **ayrıntılı** bilgi için bkz:

Ömer Zülfe (2008), "Pervane Beg Nazire Mecmuası", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul: C. 34, s. 244-245.

⁸ Pervâne Bey Mecmûası ile ilgili geniş kapsamlı çalışmalar henüz tamamlanmadığı için eserde mevcut şair ve şiir sayılarıyla ilgili rakamlar yaklaşık değerleri ifade etmektedir.

⁹ Nazire-i Bâkî

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

-- + / - + - + / + - - + / - + -

- 1 Hüsnuñ ziyâsı pertev-i nûr-ı kadîm gibi
Rüşen cemâlün âyinesi şubh-ı dem gibi
- 2 'Âlem-i harîm-i hürmet küyüñde muhtarem
Vaşluñ harâm 'âşîka şaydı harâm gibi
- 3 Çeşmüm devât-ı sürhe dönüp hün-ı eşkile
Cismüm ser-â-pâ kana boyandı kalem gibi
- 4 Derdüm hesâba gelmedi kıldum muhâsebe
Göz yaşı dâne dâne döküldü raqam gibi
- 5 Bâkî ne gam penâhuñ ola rüzgârda
Sultân-ı mısır-ı Yûsuf-ı sâhib kerem gibi

¹⁰ Nazire-i Bâkî Çelebî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/1 Winter 2013

Dönemin tezkireleri incelendiği zaman, Bâkî mahlasının sadece bir kişi tarafından kullanıldığı görüldüğü için çalışmaya konu olan gazellerin Bâkî'ye ait olduğu noktasında şüpheye yer kalmamaktadır. Bununla birlikte mecmûada bulunan şiirlerde yer alan “Nazîre-i Müezzîn-zâde Bâkî Sıtanbul'dan Dânişmend Kısımındandır”, “Nazîre-i Bâkî – İstanbûlî”, “Nazîre-i Müezzîn-zâde Bâkî Çelebî” gibi şairin künyesini veren başlıklar da şiirlerin Bâkî'ye ait olduğu noktasında destek sağlamaktadır. Ayrıca çalışmada yer alan gazellerden bazılarının Bâkî Divanı'nda benzer rediflerle yer alması ve şiirlerindeki benzerliklerden hareketle kurulan bağlar bu şiirlerin Bâkî'ye ait olduğu fikrini desteklemektedir. Örneğin çalışmada yer alan 9 numaralı “eyler” redifli gazel, divanda 126-s.179, 188-s.216 numaralı gazellerle aynı redif, konu ve vezindedir.

Aşağıda, gazel numaralarının yanında yer alan dipnotlar Pervâne Bey Mecmuası'nda gazelin bulunduğu varak numarasını göstermektedir. Varak numarasının yanında gazelin bulunduğu bölüm ile ilgili yüksek lisans çalışmasının bibliyografyası ve gazelin o çalışmada yer aldığı sayfa gösterilmiştir. Gazelerde mevcut başlıklar ise şiirlerin mecmuada yer alan başlıklarıdır. Aşağıda Bâkî'ye ait gazeller yer almaktadır.

1¹¹

Nazîre-i Bâkî - İstanbûlî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Kaşî tuğrâsı uraldan hüs-n-ile 'unvân aña
Pâdişehler hükmi oldu bende-i fermân aña
- 2 Ân (ü) hüs-n-ile görenler anı oldılar esîr
Bir 'acâyib özge hâlet virdi hüs-n ü ân aña
- 3 Sînesin efgâr idüp yakmazdı bağrın dağ-ile

- 1 Çekmemek ister iseñ cevrin eger gerdünüñ
Koma elden ayağın câm-ı mey-i gül-günüñ
- 2 Çäk-i cismümde eger bu cigerüm pârelerin
Görse ağzına gelürdi yüregi Mecnünüñ
- 3 N'ola tırmasa yaş başlu bînar ayağıdır
Cigeri göz göz olupdur bu dil-i mañzünüñ
- 4 Bezm-i miñnetde büküp kâmetümi çeng itdün
Seni her kim sever ise bu midur kânünüñ
- 5 Nice kez şerbetin içdün dahî uşlanmazsın
Şânî dîvânesi sensin o gözi meftünüñ

¹¹ 5b; (Sevinç,2001: 31)

Åşık olmasaydı iy dil lâle-i nu‘mân aña

4 Görmese Ya‘küb o hüsn-i şüreti bir kez eger

Kaşr-ı zer-kârı görünür külbe-i aḫzân aña

5 Bâkiyâ fâş eyleyüp bildürmek ister ‘ışkumı

İki yüzlülükler¹² idüp defter ü dīvân aña

2¹³

Nazîre-i Bâkî

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İy hilâl-ebrü cemâlün mâh-ı tâbândur baña

Pertev-i mihr-i ruḫuñ envâr-ı Yezdândur baña

2 Ḥasretüñle acıyup ağlar görenler ḫâlüme

Ṭatlu cânımdan uşandum ölmek âsândur baña

3 Lebleri mânend-i Kevşer ḫaddi Ṭübâdan latîf

Zâhidâ gülzâr-ı cennet rûy-ı cânândur baña

4 Olmadı dīvâne dil zülf ü zenaḫdandan ḫalâş

Varısa ıslâḫ için zencîr ü zindândur baña

5 Bezm-i ğamda âteş-i şevkıla yandum dün gice

Bâkiyâ sūzum görelden şem‘ giryândur baña

¹² Hazırlanan tez çalışmasında bu kelime “yüzlüler” şeklinde okunmuştur.

¹³ 28ah; (Sevinç, 2001: 183)

3¹⁴

Nazîre-i Bâkî

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Yanardı 'ışık odıyla sîne cānā
İrişüp sepmeseydi hançerüñ mā
- 2 Düşer miydi cünün deştine Mecnün
Otağın kurmasa şahrāda Leylā
- 3 Vücūduñ fānī it dillerde yād ol
Nitekim cism-i ma'dūm-ile anķā
- 4 Lebin ağzuña alup sorduğunu
Çıkarma şakuñ ağzuñdan fe-emmā
- 5 Dile çekdürme gam ta'n-ı 'adūdan
Bulanmaz Bâkî taş atmağla deryā

4¹⁵

Ve lehû kezâ

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Ne nağş olur ki ol nağş-ı dilārā
İden hayrān olur ānı temāşā

¹⁴ 32ah; (Gündoğdu, 2002: 24)

¹⁵ 32ah; (Gündoğdu, 2002: 24)

- 2 Gözüm yāşı benüm bir baırdur kim
Anuñ katında bir dildür bu deryā
- 3 Gören şanur nihāl üstinde güldür
Kadūñ üstinde olan rüy-ı zībā
- 4 Şeh-i hüsn olduğın bildürmek için
Berāt-ı hüsne yazmış kaşı tuğrā
- 5 Ruhuñ āyinesin Bākīye göster
Dilerseñ tūṭī gibi ola gūyā

5¹⁶

Nazīre-i Müezzīn-zāde Bākī Sıtanbul'dan Dānişmend Kısmındandır

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Yüzinde görünür ebrū-yı ğarrā
Yazılmışdur kamerde şanasın rā
- 2 Perī gibi nihān olmazdı gözden
Dehānuñ bilmeseydi 'ilm-i ihfā
- 3 Eger baş egmese kaddine yāruñ
Mekān itmezdi cennet içre Tūbā
- 4 Görün yāruñ hilālin rüyü üzre
İdinmiş āsumānı şanki meh cā
- 5 Dimiş Bākī görenler baıh-i nazmum
Dür-i ma'ni ile pürdür bu deryā

¹⁶ 32b; (Gündoğdu, 2002: 26)

6¹⁷

Nazîre-i Bâkî Çelebi

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Taşı taş üzre koma itme bünyād
Harāb-ābādı itmez 'āqıl ābād
- 2 Harāba vara sen bir iki günde
Taşarruflar idüp itdügün icād
- 3 Ne çāre nakş idüp ta'mîr iderseñ
İder bād-ile bārān anı berbād
- 4 Gelen hep ğamla gitmişdür cihāndan
Giden şāh u gedādan gitmedi şād
- 5 Komamış kimseye Bâkî bekā hîç
'Aceb bünyād idüpdür dehri üstād

7¹⁸

Ve lehû kezâ

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 İder ol şeh kılına zûlm ü bî-dād
Kime idem elinden bilmezem dād
- 2 Yağar yağmur gibi başına taşlar

¹⁷ 110bh; (Yılmaz, 2001: 65)

¹⁸ 110bh; (Yılmaz, 2001: 65)

Belā kuhsārını kesdükçe Ferhād

3 Süleymān-veş yile hüküm eyleseñ de

Fenā yili ider tahtuñı berbād

4 Umarın mesken ola genc-i ‘ışķa

Ḳoñ olmasun dil-i vīrānem ābād

5 Geçürür rūzgārın Bākī ğamla

Bunı bildüm ki olmaz ehl-i dil şād

8¹⁹

Nazîre-i Bākî Çelebî

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şol güzel kim añılur dünyāda ismiyle murād

Olmaķ ister her kişi vaşlına irüp ber-murād

2 Geçmedin hüsñüñ vefā it ‘āşķa gūş it sözin

Şu gibi çağlar geçer itme bu çaĝa i’timād

3 Haţtı efvñ itdi geldi hüsñini cānānenüñ

Gerçi dirler kim mehüñ bozdu sevādını sevād

4 Hāk-i Mecnūndur hevā-yı ‘ışķı ile Leylīnüñ

Raķş urup tūran cūnūn deştinde şanmañ gird-bād

5 Ber-murād olmaķda irüp vaşl-ı yāra bir kişi

Bākī gibi olmaya ‘ālemde hergiz nā-murād

¹⁹ 114b; (Yılmaz, 2001: 86)

9²⁰

Nazîre-i Bâkî Çelebî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

- 1 Reşkden 'âşık-ı şeydâ yakasın çāk eyler
Kaçan ağıyâr-ile seyr ol kad-i çālāk eyler
- 2 Kaşr-ı Şîrîne niçe yirden açar revzeneler
Küh-ken tîşe ile kūhı kaçan çāk eyler
- 3 Hâlet-i 'ışkda bilmem ki ne hâlet vardur
Ölmege 'âşık-ı şeydâları bî-bāk eyler
- 4 Gün gibi bezm-i şafâda geçürür devrini hōş
Kim ki zehr-i gama sākî meyi tiryāk eyler
- 5 Cân göziyle görür ol mihr-i cihānuñ yüzi
Zengden āyînesin Bâkî şu kim pāk eyler

10²¹

Ve lehû kezâ

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

-- + / - + - + / + - - + / - + -

- 1 Başladı yir yir açıla deşt üzre lāleler
Seyrâna çıkdı seyr ide miskîn gazāleler
- 2 Bezm-i şafâda dilde kıomaz guşşadan eşer

²⁰ 118bh; (Yılmaz, 2001: 113)

²¹ 130a; (Yılmaz, 2001: 178)

- Sākī n'ola el üzre tütulsa piyāleler
- 3 Gül gül olalı 'arız-ı zībāsı bādeden
Güyā ki aldılar mehi ortaya hāleler
- 4 İtmeyeler dağı ebedī ğayra bir nazār
Gören beni bu hūsn-ile hayretde alalar
- 5 Evşāf-ı hūsnini yazamazlar tamām anuñ
Bākī yazılsa ger niçe yüz biñ risāleler

11²²**Nazīre-i Bākī Çelebī**

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

- 1 Ne başum şomağa 'ālemde iy dil bir bucağum var
Ne her dem tütüşüp yanar ne odum ne ocağum var
- 2 Ne hem-dem bulunur bezm-i belāda bir dilüm añlar
Ne ğam-gīn hātırım şād itmege elde ayağum var
- 3 Ne bir gün bir güneş yüzlüyle oldum bir nefes hem-dem
Ne bir şeb meh gibi şu'le virür yanar çerāğum var
- 4 Ne sāye gibi bir servüñ düşüp yanınca seyr itdüm
Ne gül-geşt itmege varmağa bir dem bāğ u dağum var
- 5 Ne var anlara yunsa Bākīyā bu cism-i efgārüm
Ne var yansam yaılsam lāle-veş bağrumda dağum var

²² 136a; (Bilgin, 2002: 32)

12²³

Nazîre-i Müezzîn-zâde Bâkî Çelebî

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Güzeller hem-demin ağıyâr iderler
İşin 'âşıklarınıñ zâr iderler
- 2 Düşüp sevdâ-yı 'ışka mübtelâlar
Koyup namûs u nengi 'âr iderler
- 3 Niķâb idüp saçını gün yüzine
Günün 'âşıklarınıñ târ iderler
- 4 Ser-i zülfine dildâruñ tolaşma
Seni Mansûr-veş ber-dâr iderler
- 5 Yaluñ yüzlülere dil yanduranlar
Mişâl-i şem' yirin nâr iderler
- 6 Görürler çok cefâlar sevdüğinden
Şular kim mihrini izhâr iderler
- 7 Dişini Bâķiyâ vaşf eyleyenler
Ser-â-ser nazmını dür-bâr iderler

13²⁴

Nazîre-i Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

²³ 200a; (Taştan, 2001: 3)

²⁴ 255bh; (Güler, 2006: 227)

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Yıkılırsa ğam degüldür külbe-i vîrânemüz
Terk-i vîrân itdi deşt ister dil-i dîvanemüz
- 2 Düşeli leylî şaçuñ sevdāsına Mecnûn gibi
Dāstān olup oқınur kışşa-i efsānemüz
- 3 Mey degül zehr olsa sākī nüş ider biñ şevķ-ile
İç dise meclisde bir kez ol gözi mestānemüz
- 4 Artuķ olur sūz-ı ‘ışķuñ sīne-i pür-sūzda
‘Ārızuñ şem‘ine yandukca dil-i pervānemüz
- 5 Giceler dīvāne-veş söyleşmez idüm māh-ile
Rūşen olmasaydı Bākī māh-ile vîrānemüz

14²⁵

Nazîre-i Bākî

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Derd-i ‘ışķuñ çekmeden ‘āşıkлар oldı ber-ţaraf
‘İşķ yolında ölenler şanma kim olur telef
- 2 Bir harāret virdi cānā āteş-i ‘ışķuñ baña
Dögdügümce sīnemi güm güm öter mānend-i def
- 3 İçmege bezm-i belāda mey yerine hūn-ı dil
Sākī yegdür baña zerrīn kāseden şınmış hazef
- 4 Vaşluñ için n’ola cānā irişürse cān lebe

²⁵ 310ah; (Eren, 2002: 135)

Rûy-ı deryāya gelür dirler dür için her şadef

5 Götürüp yüzden niķābın hüsnini seyr itmedüñ

Bâkiyā her ķanda ise māha ķāyıldür kelef

15²⁶

Nazîre-i Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dest-i sākîden eger şöfi içeydüñ mey-i şāf

Zevķden eyleyedüñ cāme-i sālūsi şikāf

2 İhtiyār eyleyelüm bir nemedi āyîne-veş

Şāfi dil āyinesin eyleyelüm gün gibi şāf

3 'Işķum artur diyü nālišler iderdi Mecnün

Leylīnüñ 'ışk-ı-y-ıla Ka'be'i itdükde tavāf

4 Dir gören çekdügümi ol ķaşı yā 'ışkında

Olmaya buncılayın hīç belā-keş inşāf

5 Bâkiyā bir dür-i yek-dānedür ol gevher-i pāk

Ķıymetin bilmez anuñ kimse meger kim şarrāf

16²⁷

Nazîre-i Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

²⁶ 310bh; (Eren, 2002: 138)

²⁷ 311ah; (Eren, 2002: 141)

- 1 Vaz gel mey-hāneden mescidde var ol mu‘tekif
Rāh-ı kecden it ferāgat rāst ol hem çün elif
- 2 ‘İşkuñı iy dil neden oldu ki ikrār eylemek
Görmedüñ ser-hōş ola keyfiyyetine mu‘terif
- 3 Hākden halk itmiş-iken cümle-i insānı Hāk
Bu ne hikmetdür ki olmuş şekl-i insān muhtelif
- 4 ‘Ārızında āşikār olmuş ya haṭṭ-ı müşg-bār
Ebrden yāhūd ruḥ-ı hūrşīd olmuş münkesif
- 5 Gözlerüñ hecr ile añma Bākīnūñ hīç ḥālını
İrişüp bīmārılık olmuş mizācı münharif

17²⁸**Nazîre-i Bâkî**

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Bize bir rind-i cihān olsa vü bir yār-ı zarīf
Her ne kıldan dir-iseñ çalsa velī olsa ḥarīf
- 2 Sāķi şundukca eline ayağı bezm içre
Nüş idüp alup anı itmeye hergiz teklīf
- 3 Nâylar nāleler itse kıomasa dilde ğamı
Muṭrib alsa ele def ırlasa naḥş u taşnīf
- 4 Rindler diyeliden aña ‘aşā-yı pīrān
İçüp ister anı ayaklana bu pīr-i za‘īf

²⁸ 311b; (Eren, 2002: 145)

5 Câm-ı yâkût belî rahmete hâyil olamaz

Bâkî mey-h^wârelere ta'n idüp itme tahfif

18²⁹

Nazîre-i Bâkî

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

-- + / + -- + / + -- + / + --

- 1 Dil olalı sen dil-ber-i hercâyiye 'âşık
Bulmadı gamuñ gibi dağı yâr-ı muvâfık
- 2 Nağkâşa diñüz yâr-ile her dem beni yazsun
Her yirde ki nağş eyleye Azrâ-y-ile Vâmık
- 3 İsterse şu kim derd ü gamın çekmeye dehrüñ
Sâkî mey içüp mest ola vü olmaya ayık
- 4 Cevr ile eger bağrumı hün eyleseseydün
Akmazdı gözüm yaşı benüm böyle bulanık
- 5 Bâkîñüñ anuñ-çün sözini fehm idemezler³⁰
Her söyledüğü sözleri hep cümle deķâyık

19³¹

Nazîre-i Bâkî Çelebî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

+ + -- / + + -- / + + -- / + + -

²⁹ 312a; (Eren, 2002: 148)

³⁰ Hazırlanan tez çalışmasında bu kelime "idemez dil" şeklinde okunmuştur.

³¹ 347ah; (Keklik, 2003:53), (Tez çalışmasında numaralandırma yanlış yapılmış 348bh yazılmıştır.)

- 1 Pāy-bend olmasa-dı saña i bülbül kafesüñ
Süz-nāk olmaz idi derd-ile böyle nefesüñ
- 2 Gözlerüm yaşımı görsün nice cūş-ile açar
Kim ki ister aqmasın³² görmege Nıl ü Arasun
- 3 Sevdürür³³ baña bulup gün gibi hercāyīleri
Āh kim yandum elinden bu dil-i pür-hevesüñ
- 4 Gül-i Leylā diyü Mecnūn yapışup oğşarsun
Sīnesinde göricek zaḥmını her ḥār u ḥasuñ
- 5 Reh-i ‘ışkuñda niçün Bākī fiğān eylesesün
Diñleye āhın igen zārını dilden ceresüñ

20³⁴**Nazīre-i Bākī Çelebî**

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

- 1 Göz göre ‘ayn-ı belā olmasa çeşm-i siyehüñ
Dilleri ‘ışka esīr itmez-idi bir nigeḥüñ
- 2 Toğrısın mı diyelüm ağzı egilür görenüñ
İy perī gec geyesin şīve idüp kec külehüñ
- 3 Leb-i mey-gūnuñı cānā göreli şeyḥ-i şehīr
Düşdi mey-ḥāneye terk itdi rehin ḥān-ḳahuñ
- 4 Mısrüñ olmazdı varup ḥaşmet-ile pādīşehi

³² Hazırlanan tez çalışmasında bu kelime “akbaşın” şeklinde okunmuştur.³³ Hazırlanan tez çalışmasında bu kelime “sürdürür” şeklinde okunmuştur.³⁴ 348b; (Keklik, 2003: 60), (Tez çalışmasında numaralandırma yanlış yapılmış350a yazılmıştır.)

Çekmese Yūsuf eger zillet-i қаһrını çehūñ

5 Bâkıyā böyle leṭāfetle gören ruhlarını

Didi budur düşüren yire yüzün mihr ü mehūñ

21³⁵

Nazîre-i Bâkî

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

-- + / - + - + / + - - + / - + -

1 Sevdügi ğāyet-ile kişinūñ güzel gerek

Bir dahı mişli olmaya bir bī-bedel gerek

2 Kimi esīr-i 'işve kimi nāz esīridür

Biz ḥüsn esīriyüz bize iy dil güzel gerek

3 Ağyār gibi her güzelūñ yanına düşüp

Dāyim gezüp sürünmege bir mübtezel gerek

4 Şöfi қо аñma söziñi ḥālet viren bize

Meclisde ten terāne vü şāvt-ı 'amel gerek

5 Şi'r-i Necāti gibi cihān içre Bâkıyā

Dillerde yād olmağa rengīn ğazel gerek

22³⁶

Nazîre-i Bâkî Çelebî

Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

³⁵ 348bh; (Keklik, 2003: 62), (Tez çalışmasında numaralandırma yanlış yapılmış 350ah yazılmıştır.)

³⁶ 352b; (Keklik, 2003: 85), (Tez çalışmasında numaralandırma yanlış yapılmış 354a yazılmıştır.)

- 1 Tūtiyā eylemeyen gözlerine hāk-i derūñ
Göremez gün gibi rūşen yüzini sen kamerūñ
- 2 İntizār-ıla ben öldüm göresin³⁷ diyü beni
Niçe bir yollara düşüp gözedem reh-güzerūñ
- 3 Benden ayırduğı-çün yārı nifāk-ıla raķīb
Göreyin iy dil anı oķına uğrasun erūñ
- 4 Kime itdūñse nazār işini altūn itdūñ
Kīmiyādur bunu bildüm ki şarīhā nazāruñ
- 5 Defter-i ‘ışķa aduñ yazıla unvānlar-ıla
‘İşk yolında eger terkini urduñsa serūñ
- 6 Eyle dīvānuñı tamām ķoma ebter anı
İster-iseñ ki şoñıñda ķala ger bir eserūñ
- 7 Bākī şarrāf olana şı‘rūñı ‘arz eyle yūri
Virme nā-ehl eline ķadrini bilmez güherūñ

23³⁸**Nazīre-i Bākī**

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

- 1 Bulmadum çāre gönül def’ine derd ü elemūñ
Destüme almayıcaķ gül gibi cāmını Cemūñ
- 2 Şanuram goncadur ol gülşen içinde açılır

³⁷ Bu kelime metinde “gelesin” şeklinde yazılmıştır. Fakat beytin anlam bütünlüğü düşünülerek kelime göresin şeklinde yazılmıştır.

³⁸ 354ah; (Keklik, 2003: 98), (Tez çalışmasında numaralandırma yanlış yapılmış 355bh yazılmıştır.)

Göricek hâdesini devr-i ruhında o femûñ

3 'Āşık-ı hasta-dilüñ sîne-i şad-pâresine

Urmağa ğamzeñ oğın ya durur ebrü-yı hamuñ

4 Eli irmez ayağın öpmege iy serv-i revān

Kim ki yoluñda senüñ olmaya hāk-i kâdemüñ

5 Diline aldı benüm hâlümü destān itdi

Bâkiyâ başı kesilsün göreyin kim kalemüñ

24³⁹

Nazîre-i Bâkî Çelebî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Cefâ tîğiyle cānā lāle gibi sîne-çākem ben

Oñulmaz derde düşdüm dağüñ-ıla derd-nākem ben

2 Güle bakar yüzine dāyimā aġyāruñ ol gül-ruğ

Baña hışm-ıla bakmaduğına aña helākem ben

3 Yoluñda ölmege cānlar verürdüm zevk ü şevk-ıla

Yoluñda nā-geh öldi diyeler saña ne hākem ben

4 Göñülde kaçtrece ālāyiş-i nā-pāklugum yokdur

Olaldan 'āşık-ı dīdār aķar şu gibi pākem ben

5 N'ola şādıkluğum bilse benüm hırşīd-i rahşānum

Seher gibi anuñ mihrinde Bâkî sîne-çākem ben

³⁹ 454ah; (Pehlivan, 2004: 99)

25⁴⁰**Ve lehû kezâ**

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - -

- 1 Beni Mecnûn idüp ol çeşm-i âhû
Düşürür 'âkıbet tağlara âh o
- 2 Gelende görmedüm gülzâr-ı dehrüñ
Ruğuñ gibi senüñ rengîn u hoş-bû
- 3 Kenâr olma varup ağıyâra şağın
Yaşum cüy itmegil iy serv-i dil-cû
- 4 Ölümden ğayrı bulunmadı çâre
Gözüñ hicriyle her kim oldu şayru
- 5 Uzun gice şaçuñ fikriyle Bâkî
Uyumaz şubha deñlü senden ayru

26⁴¹**Nazîre-i Bâkî Çelebî**

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

- 1 Sürünüp sâye gibi serv-i hırâmânlar ile
'Azm-i gül-zâr idelüm gonca-i handânlar ile
- 2 'Ar u nâmûsı koyup geri harâbâta düşüp

⁴⁰ 471ah; (Gözükara, 2004: 65)⁴¹ 475ah; (Gözükara, 2004: 107)

- Cām-ı mey-nüş idelüm çāk-i girībānlar ile
- 3 Külümüz göklere şavurdu hevā-yı 'ışkuñ
Yanalı kül olalı āteş-i hicrānlar ile
- 4 Tīşe-i 'ışkı urup tağlara Ferhād gibi
Tağları iñledeyin nāle vü efgānlar ile
- 5 Bākīyā kurtılamaz zār u perīşānlıqdan
Kim ki baş қоşsa ser-i zülf-i perīşānlar ile

27⁴²

Nazîre-i Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Dāğ-ı 'ışk-ile ser-ā-pā sīnesi sūzān dede
Cāme-i 'āriyyetiden 'ūr olan 'üryān dede
- 2 Şoyunup bir iki yaprağ eylemezdi ihtiyār
Kūçek olmasaydı saña lāle-i nu'mān dede
- 3 Kāni' olmazdı dilā bir loqma vü bir hırqaya
Dehrden bū-yı fenā almasa ger reyhān dede
- 4 Yiyüp esrārın güler halk-ı cihānuñ rīşine
Ġam ġubārın hātırından def' iden hayrān dede
- 5 Çok dede gördüm bu fānī evde ben de Bākīyā
Görmedüm bir Aқыazı Baba gibi sultān dede

⁴² 554ah; (Kula, 2004: 171)

28⁴³**Nazîre-i Bâkî**

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Dilde diñlenmek olur mı hîç 'ıŝkuñ âteŝi
Eskiden göynüklüdür feryādum u āhum işi
- 2 Nāle-i dil-sūzumuñ nārı yaķardı 'ālemi
Cūŝ idüp deryā gibi ger aķmasa gözüm yaŝı
- 3 Hūŝ-yār eyle İlähî cām-ı ğafletden bizi
Hergiz ayılmaz gider 'ömrinde dünyā serħoŝı
- 4 Pādiŝāhıdur dü-kevnüñ kimse dimez lā aña
Pend idüben her ki çekdi bende nefsi ser-keŝi
- 5 Mest-i lā-ya'ķıl nihānî n'ola olsa ğaŝre dek
Sākî-i Bākîden içmiŝdür ŝarāb-ı bî-ĝıŝı

SONUÇ

Hazırlanan alıŝma nazire mecmualarının ilerinde barındırdıkları zenginliği ve mecmuaların önemini tekrar vurgulamaktadır. Nazire mecmuaları içinde barındırdığı şiirler ve şairler ile gerek derleyenin gerekse okuyanın edebî zevklerini ve bu vesileyle yazıldıkları dönemin edebi karakterini araŝtırmacılara anlatması yönüyle de önemlidir. Bu mecmualarda divanı olmadığı için adı duyulmamıŝ şairlerin şiirleri olduğu gibi ünlü şairlerin de bir sebeple divanlarına girmemiş, bilinmeyen şiirleri yer alabilmektedir. Yapılan alıŝmalar, nazire mecmualarının içinde bazı şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerin bulunduğunu kesin bir şekilde göstermektedir. Bu sebeple nazire mecmualarının incelenmesi ayrı bir önem taŝımaktadır. Mecmuaların toplanıp tek elde birleŝtirilmesi ve

⁴³ 612ah; (Gökyurt, 2004: 89), (Hazırlanan tez çalışmasında bu gazelin yayımlanmış olan divanda yer almadığı konusunda bilgi verilmemiŝtir.)

bilim dünyasına kazandırılması ile ilgili çalışmayı başlatması açısından MESTAP (Mecmuaların Sistematik Tasnifi) Projesinin önemini bir kez daha yinelemek isteriz.

KAYNAKÇA

- AYAN, Hüseyin, 1993, “*Bir Nazire Mecmûası*”, **MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi**, S. 7, s. 111-118.
- AYDEMİR, Yaşar, “*Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*”, **Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları**, V.2/3, s. 122-137, Summer, 2007.
- AYDEMİR, Yaşar, “*Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmûaların Rolü*” **Bilig Dergisi**, S.19, s. 147-155, 2002.
- BAHADIR Savaşkan Cem, “*Hayâlî Bey’in Bilinmeyen Gazelleri*”, **Turkish Studies** 7/4, s. 921-947, 2012.
- BAHADIR Savaşkan Cem, “*Nazire Mecmualarının Metin Neşrindeki Önemi ve Pervâne Bey Mecmuası Örneği*”, **Uluslararası VIII. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Ali Emiri Hatırasına)** 2012.
- BAHADIR Savaşkan Cem, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (261a-291a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- BAŞER Tuğba, 2004, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (557b-580a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- BAŞPINAR Fatih, 2003, **Pervâne Bey Mecmuası (315a-340a Varaklar)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- BİLGİN Üzeyir, 2002, **Pervâne Bey Nazire Mecmuası (131b-164b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ÇAVUŞOĞLU Mehmed: **Amrî Divan**, Tenkidli Basım, İstanbul Üniversitesi Edb. Fak. Yayınları, İstanbul, 1979.
- ÇAVUŞOĞLU Mehmed: **Helakî Divan**, Tenkidli Basım, İstanbul Üniversitesi Edb. Fak. Yayınları, İstanbul, 1982.
- ÇETİNKOL Fatma Baş, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (416b-440b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.
- DEMİRKAZIK H. İbrahim, 2002, **Pervâne Bey Nazire Mecmuası (67b-100b) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- EREN İdris, 2002, **Pervâne Bey Nazire Mecmuası (291a-316a) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- GIYNAŞ Kamil Ali: “Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, **Selçuk Üniversitesi Edb. Fak. Dergisi**, S. 25, s. 245-260, 2011.
- GÖKYURT Aygül, 2004, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (603b-624b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- GÖZÜKARA Ahmet, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (464b-488a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.
- GÜLER Saim, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (230b-261a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- GÜNDOĞDU Betül, 2002, **Pervane Bey Nazire Mecmuası (30a-67b) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- KARAGÖZ Özgür, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (489a-512a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.
- KAYA Hasan, **Pervane Bey Nazire Mecmuası (165a-199b) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2002.
- KEKLİK Sadettin, 2003, **Pervane Bey Mecmuası 340-368. Varaklar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- KESİK Beyhan, “Bir Yazmadan Hareketle Bâkî’nin Yayınlanmamış Şiirleri” **Turkish Studies**, 7/1 Winter 2012.
- KESİK Beyhan, Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, yıl:5, sayı:9 2012.
- KÖKSAL M. Fatih, “Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmûaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzî Mecmûası” *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu- Bildiriler*, Nevşehir Üniversitesi, 6-8 Mayıs 2010, Nevşehir, AKM Yayını, Ankara 2011, s.449-467.
- KULA Ayşe, 2004, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (534a-557b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- KUT Günay: “Mecmûalar”, *Dergâh Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. VI, İstanbul, 1986, s. 170.
- KÜÇÜK Sabahattin, “Hayâlî Bey’in Yayınlanmamış Gazelleri”, **Türk Dili Dergisi**, S. 394(1984), s. 418-421
- ÖZTÜRKÇÜ İbrahim, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (580b-603a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.

- ÖZTÜRK-FİDAN Gaye Gülşah, “Konya Mevlana Müzesi 2095 Numarada Kayıtlı Mevlevilikle İlgili Bir Mecmuadan Hareketle Bâkî'nin Yayınlanmamış Bir Şiiri”, **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı 02, Yaz, İstanbul 2010, s. 95-108.
- PARMAKSIZ Esra Güzide, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (511b-534a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.
- PEHLİVAN Mahmut, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (439b-464a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2004.
- SEVİNÇ İbrahim, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (1a-29b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2001.
- SOYER İsmail Murat, 2002, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (366b-391a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ŞENER Kismet Gül, 2002, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (392a-415b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul
- TARLAN A. Nihad, 1946, “*Eski Mecmualar Arasında*”, **İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, C.1, S.2, s. 137.
- TAŞ Hakan, “Bâkî'nin Dîvân'da Bulunmayan Bir Gazeli ve Feyzî'nin Naziresi”, **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi Sayı 1**, Kış 2010, İstanbul, sayfa 181-192.
- TAŞTAN Erdoğan, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (199b-230b)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2001.
- YILMAZ Yakup, 2001, **Pervâne Beg Nazîre Mecmuası (99b-129a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ZÜLFE Ömer, “Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası” **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C4-sayı18 yaz 2011 s.151-169.